

Szúrópróba

Az Írók Boltjában kosaramba tettem néhány, apró és nagyobb gyermekeknek szánt kiadványt. Szám szerint – és teljesen véletlenül – éppen egy tucatot. A pénztárnál szédülés fogott el: a tizenkét könyv 2821 forintba került! Közülük a legolcsóbbért 150, a legdrágábbért 298 forintot kellett otthagynom. S volt még néhány meglepetésem. Hadd osszam meg Önökkel előljáróban ezeket!

Megrendített a kínálat szinte példátlan gazdagsága.

Színes, s ne szégyelljük kimondani, csiricsaré terhük alatt roskadozó polcok néztek farkasszemet velem. Már-már nyomasztó árubőség, amit ebben a pillanatban semmi sem szabályoz, a könyvek esztétikai színvonaláért senki sem felelős, s ebbe természetesen értsük bele a kiadványok külsejét, tipografizálását is.

Elgondolkodtatott, hogy szinte véletlenül sem találtam paperback kiadványt. Keménykötéses könyvek parádézhatnak egymás mellett a falon, s kell-e mondanom, a keménykötés legalább kétszer annyiba kerül a vásárlónak (szülőnek, kiskamasznak), mint a talán hitványabb, de nem minden esetben rövidebb életű kiadás. (Végigéltük: a Szép versek antológia, az újjászületett Ujhold, a nem-válogatott verseskötetek nagyrésze hajlékony, legtöbb esetben igénytelen borítást kapott azzal az indokkal, nincs papír, nincs pénz. Lám-lám, van papír, van pénz...)

Egyáltalán, van-e az üzleti hasznon kívül más megfontolás abban, hogy szinte mindent keményre, szuperszínesre és walt-disneysre kell megtervezni?

Persze, vannak könyvek, amelyek megkívánják a superkiadást.

Ihlyen a Larousse-Biblia, melyre később még kitérek.

Eltűnődtem azon, mi okból van olyan sok gyermekeknek szánt reprint kiadás. Valóban annyira jók voltak azok a régi könyvek, vagy csak a nagyszülők (konzervatív nevelésben részesült szülők) nosztalgijára épít a piac? Mert mi a különbség az időket dunsztostüvegben átvészelt ostobaság és együgyűség és a friss butaság, a korszakokon átmentett giccs és a mai látványos olcsóság között? Vagy – éppen ez lenne a közös nevező? A kor közös nevezője? Tény, az ízléstelenség régen kapott ekkora teret a gyermekkiadványokban, mint ma. Tudom, virágozzék minden madár. (De felkészítette-e valaki a szülőket, hogy ne a könnyebb ellenállás felé terelgessék a gyermekeiket? Mondta-e nekik valaki, hogy ne a Dallast és a Guldenburgokat nézzék közösen a gyermekükkel, hanem a Címborát és a televízió jobbnál-jobb természetfilmjeit, hogy ne csak a Csipet csapatot vegyék fel videóra a gyerkőcöknek, de a szenzációsan sikerült Jankovics Marcell produkciót, a Magyar népmeséket is! Kvázi: ne az asztalon soha nem hervadó, tökéletesen megformált művirágokat szerettesse meg a gyerekekkel, hanem a rózsát, ne a mintás celofánt, amellyel a virágárusok a virág képzetét is elpusztítják, hanem a természetben fölmagasodó növényt!)

Említettük a Larousse-Bibliát. Sorjáznak már szépen a kötetek, kettőt is találtam belőlük: Mózes * Józsuá * A bírák címet viseli az egyik, A királyok * Saul * Dávid * Salamon feliratot a másik. Gyönyörű kiadványok ezek, gondom csak annyi velük, mint általában a képregényekkel: nem szeretem őket. Kítűnő rajzok, szájbarágós feliratok, fröccsen Góliát vére két képen is, talán elkeveredik a vérrel valamennyi agyvelő, ezt csak sejtethjük, ennyire nem naturális – szerencsére – az ábrázolás. De majdnem. A célját azonban a sorozat maradéktalanul betölti: elindítja a gyermek fantáziáját a Bib-

lia világában, előképet ad egy majdani alaposabb olvasathoz, amely remélhetőleg kitörli az emlékezetéből ezeket a képeket, leginkább az amerikai kosztümös filmek hősei emlékeztető figurákat.

Kitűnő sorozatnak ígérkezik a Világtörténet - fiataloknak, melynek két kötetét is ott találtam a polcokon: Az ókori Hellász történelme és Az ókori Hellász műveltsége. A könyv az oxfordi Equinox Kiadó vállalkozása (a Holnap Kiadó rendelkezik Magyarországon a megjelentetés jogával), s mindenképpen megérdemli a megkülönböztetett figyelmet. A szerző, Anton Powel hatalmas ismeretanyagot sűrít össze az alig ötven oldalas kiadványokban. Gondolom, nem kis munka lehet ekkora terjedelemben zanzásítani a világtörténet és világkultúra egyik legnagyobb, legfontosabb korszakát. Ebben a sorozatban (a két könyv alapján) ez sikerül. Abból gondolom, hogy olvasás közben egy pillanatra sem jutott eszembe, hogy itt egy újabb, a megszokottnál elegánsabb rágógumisítással van dolgunk. (Azon viszont már eltűnődtem: egy ilyen igényes és drága kiadványban hogyan maradhat benne olyan súlyos hiba, amilyenre a műveltségkönyv 26. oldalán bukkanhatunk. Athén térképét látjuk itt, nyolc fontos, számozott helyet sorol fel az ábra melletti jegyzet, de az ábrán egyetlen számozott objektumot sem találunk. Mondhatja az olvasó: ennyi pénzért – 296 forint – akár alaposan is ellenőrizhették volna a kiadványt.)

Mesekönyvek is kerültek a kosárba – különfélék, kedves összevisszaságban. A nyelves királykisasszonyt (a Rege kft. kiadványa) Amrus Éva válogatta össze nyolc népmese-gyűjteményből, Elek Livia álmodott a 33 vidám meséhez vonzóan színes és kedvesen ironikus illusztrációkat. Jó kiadvány, olyan, amilyenből sok kellene a hitványságok letöréséhez.

Szintén népmeséket (+ Andersen) tartalmaz a Hetedhét ország újabb meséi Madách-kiadvány, Viera Janusová feldolgozásában. Szerepelnek benne angol, japán, orosz, eszkimó, vietnami, szlovák, brazil, észt, kazah, ír, horvát, indián (és más) népmesék. A pazar illusztrációk Alexej Vojtásek komoly játékosságát dicsérik. (Megjegyzés: hol vannak már az egykori, olcsó – mondhatni, filléres – Madách-könyvek. A jelen kiadvány ára 298 pengőforint. Szép, de sok!)

Mezey Katalin szerkesztette Peter Haddock gyűjteménye alapján a Nagy Karácsonyi Mesekönyvet. Mivel illusztrátort nem nevez meg a kiadvány, arra kell gondolnom, maga Haddock úr készítette a rajzokat. A rajzok még belül vannak azon a határon, amikor felsóhajtunk: istenem, milyen kevés variációja van az állatok és emberek gyermekvilágba átültetésének! Bumfordi figurái – ismerőségük és visszaköszönőségük ellenére – megnyerőek, helyenként határozottan kellemesek. Maga a könyv szép és hasznos, gyakorlatias és tündérmesés – olyan, amilyen a karácsony, kicsinek, nagyknak, de inkább a kicsinek.

A Park Kiadó Gerard Durrell könyvét jelentette meg – Graham Percy érzékeny, finom rajzaival –, Léghajóval a dinoszauruszok földjén címmel. Nem kell különösebb jóstehetség a vállalkozás sikeréhez. Amihez ez a derék, Durrell nevű ember nyúl, az átváltozik arannyá, vagy legalábbis csillogni kezd. Eltűnődhetünk azon, kapcsolatban van-e a televízióban végeláthatatlan ideig sugárzott Denver-sorozat sikerével ez a mostani könyv. Végső soron mindegy. A dinoszauruszság a levegőben van, s ha már ott van, gyermekeink inkább ettől a komoly tudóstól (akit lehet szeretni, nem szeretni, de hasznosságát elvitatni fölösleges lenne) kaphatják meg mesés, de hiteles információikat szeretett hulláról, mint a mesegyárosok kasszát csörgető forgatókönyvíróitól.

A Csodatévő Gopál (az Édesvíz Kiadó gondozásában) a Vyásadéva: Srímad Bhágavatam című műből való. A könyv meglepően drága, igaz, döbbenetesen színes is (az én ízlésemnek sok, amit Vass Ági elkövet stilizálásban – mintha Füzessy Zsuzsát akarná valaki összeötvözni az indiai vonalvilággal), és verseket tartalmaz, melyekkel szintén gondjaim vannak. A fordítás ugyanis (Bakos Attila munkája) elég primitívre magyarítja az eredetit – melyről csak remélhetjük, hogy igényesebb rímtechnikájú, s nem ennyire felező tizenkettes verselésű, mint ahogy itt olvashatjuk. Ennek ellenére nem kételkedem abban, hogy a gyerekek szeretni fogják a könyvet – bár a távoli kultúra meggyökereztetése, egy nagy vallás magjainak elültetése a gyermeki lélekbe igényesebb, értem ezen, ízléses–egyszerűbb formában is megtörténhetett volna.

Igen ízléses és esztétikus viszont az Első pillantásra sorozat, melyet a Park Kiadó indított útjára. Három könyve kapható éppen: Méretek, Formák, Számok. Egészen kicsi gyermekeknek való kiadványok ezek, azoknak szólnak, akik ismerkednek a mennyiségekkel, a kiterjedésekkel. A mindössze 17 – hangsúlyozom, gyönyörű – oldalért sokallom a 150 forintot. (Ráadásul az egyik általam vásárolt könyvet fordítva kötötték be a borítójába...) Azután látom, ez a sorozat is átvétel, a Dorling Kindersley Limited a copyrighter. S bár Stephen Oliver nagyszerű fotós, eltűnöködöm azon, miért Angliából kell importálnunk olyan ötletet, hogy a nyolcas számot nyolc különböző kefével, a hetest hét különböző – noha nagyon mutatós – csigával lehet ábrázolni. Talán akadna itthon is fotóművész, aki jó anyagon jó felvételeket készítené, s a kiadás engedélyének megvásárlására fordított pénzt ki lehetne venni az ár kalkulációból...

De én nem vagyok szakember. Csak egy olvasó vagyok, aki örül és szomorkodik. Aki szomorkodik, mert örül. Örülve szomorkodik. Mert nemcsak olvas – vásárol is. Néha, ha bírja a pénztárcája és az idegrendszere...

ZALÁN TIBOR

Iglíce szívem...

Szvorák Kati új lemeze kapcsán

Örömünkre egyre több iskolában épül a tanítás hivatalos menetébe a népművészet. A tanszabadság kihívására sok helyütt alkották meg ezt az új tantárgyat. Ráadásul sokféleképpen. Nem mintha a korábbi tantervek elutasították volna a folklorizmus pedagógiai jelentőségét. A Kodály-i örökség súlya alatt erről sohasem gondolkodott a közoktatás, a pedagógiai hatalom.

Az újfolklorizmus pedagógiai hulláma azonban megannyi újdonságot hozott. A legszembetűnőbb, hogy míg a korábbi elképzelések megfogalmazói azon igyekeztek, hogy a népművészet értékei autonóm műalkotásokká nemesedjenek, magasodjanak – kissé úgy mond "akademizálódjanak" –, addig az új kezdeményezések megőrizni–újratemeteni próbálták a néphagyomány eredeti funkcionalizmusát. Az elgondolásban nyilván ott munkált a hitelességigény, de alighanem a fejlődéslélektani felismerés is: gyerekek, kamaszok szívesebben merülnek alá ebbe a világba, ha használhatják – olykor a játékhelyzetben is túllendülve – annak eszközeit, jeleit, ritmusait. A stratégia nyilvánvalóan